

Принципи оцінки рівня управління конкурентоспроможністю підприємства

Литвинюк О.П.

Національний Університет харчових технологій

В теорії і практиці управління конкурентоспроможністю підприємства виявляється не лише неоднозначність існуючих підходів економічної сутності цієї категорії, але й різноплановість методичних підходів, що використовуються та показників конкурентоспроможності підприємства. Останнє обумовлене відсутністю цілісної системи принципів дослідження та оцінки цієї категорії. На наш погляд, необхідно відзначити наступні принципи, які є найбільш важливими:

- Комплексність
- системність
- об'єктивність
- динамічність
- неперервність
- оптимальність
- конструктивність

Першим принципом дослідження й оцінки конкурентних позицій підприємства є **комплексність**, під якою в даному конкретному випадку розуміється не лише необхідність обліку та аналізу всього спектру факторів впливу, але й органічне поєднання декількох необхідних методологічних підходів. Результати дослідження конкурентоспроможності підприємства повинні поєднувати в собі й оцінку ефективності процесу його адаптації до непостійних статичних умов зовнішнього середовища, ступінь реалізації стратегічного потенціалу, конкурентні позиції підприємства відносно одного або декількох конкурентів, що розглядаються в якості бази порівняння.

Принцип **системності** в дослідженнях конкурентоспроможності підприємства обумовлений характером категорії, що аналізується. Основою для оцінки рівня конкурентоспроможності та розробки відповідних

рекомендацій можуть бути лише результати системного аналізу впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства з врахуванням міжфакторних взаємозв'язків та обумовленого ними «синергічного ефекту». Принцип системності має виключно важливе значення для прогнозування конкурентних позицій підприємства в особливості для реалізації процесу управління конкурентоспроможністю, оскільки вплив на окремі фактори внутрішнього середовища не завжди призводять до адекватної зміни бажаного показника.

Принцип **об'єктивності** дослідження й оцінки конкурентоспроможності підприємства полягає в тому, що результати цього дослідження повинні відображати реальні конкурентні позиції суб'єкту господарювання, базуватися на достатньо повній та особливо - достовірній інформації про внутрішні та зовнішні умови його функціонування.

Реалізація цього принципу потребує перш за все забезпечення порівняння всіх компонентів оцінки. При цьому в ході дослідження необхідно привести всі параметри, що аналізуються та показники до такого виду, в якому можна їх порівняти по масштабам виробничо-господарської діяльності, асортименту продукції, структурі видів діяльності, цінам та часу. Одним з найважливіших принципів дослідження й оцінки конкурентоспроможності підприємства є **принцип динамічності оцінок**.

Статичні оцінки, що характерні для більшості з проаналізованих методичних підходів, можуть забезпечувати лише констанцію стану об'єкту дослідження в певні (досить короткі) проміжки часу, що є достатнім для цілей корпоративного аналізу, але не характеризує динаміку та інтенсивність процесу розвитку та створення нових конкурентних переваг. Природньо, що зафіксувати рівень конкурентоспроможності підприємства в певний конкретний момент часу можливо лише за допомогою дискретної оцінки, однак для дослідження процесу розвитку необхідно аналізувати динамічний ряд таких дискретних оцінок. З принципом динамічності оцінок досить тісним чином пов'язаний принцип **неперервності**. Рівень

конкурентоспроможності підприємства по своїй сутності є не лише динамічною функцією факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, але й характеризується неперервністю. Саме тому дискретні оцінки не завжди дають можливість виявити стрімкі зміни факторів, оцінити можливі тенденції динаміки конкурентних позицій підприємства та своєчасно реалізувати відповідний управлінський вплив. Наступний принцип стосується не лише рівня конкурентоспроможності. Це принцип **оптимальності**, відповідно до якого об'єктом дослідження виступає ступінь ефективності досягнення конкурентоспроможності. Оптимальні з позиції одного із зазначених критеріїв варіанти управлінського впливу можуть бути нераціональними або навіть неприйнятними з точки зору інших обраних критеріїв. Тому принцип оптимальності передбачає комплексну оцінку шляхів досягнення певних конкурентних позицій з врахуванням як прямих витрат, що пов'язані з реалізацією заходів по регулюванню конкретного фактору, так й потенційних витрат на розвиток та підтримку конкурентної переваги в майбутньому. Останній принцип - принцип **конструктивності** – є ніби логічним завершенням всього аналізу рівня конкурентоспроможності підприємства. Він визначається метою самого дослідження конкурентоспроможності підприємства, оскільки результати такого дослідження повинні не лише визначити й зафіксувати досягнутий рівень конкурентоспроможності, але й показати конкретні шляхи його підтримання й підвищення. Відповідно до цього принципу необхідним є побудова чіткої логічної послідовності дослідження.

Таким чином, роблячи висновки, необхідно зазначити, що не існує цілісної системи принципів дослідження й цей факт стає передумовою відсутності єдиного універсального методу дослідження конкурентоспроможності підприємства. Звідси формується основне правило дослідження – застосування того чи іншого методу визначається насамперед метою дослідження.